

Un esportista dit Pau Casals

R. Balius i Juli

Fig. 1.- Pau Casals (revista "Stadium", 18 de setembre de 1915).

*Anaves damunt l'herba de la prada
i volava ton braç adolescent,
i pel filat de la raqueta alçada
travessa la llum del sol ponent.*

(frag. de "Joc de tennis) JOSEP CARNER

No voldriem que aquestes notes poguessin interpretar-se com un menyspreu per a qui durant gairebé un segle fou "la música feta home" i per a qui fou per sobre de tot un patriota català. Pretenem demostrar que l'art i l'artista són compatibles amb l'esport, i que aquest moltes vegades pot ser un valuós complement a l'activitat artística. A qui conegui bé la personalitat i la trajectòria del "mestre", que podria resumir-se en "treballar i ajudar" no ha d'estranyar que Pau Casals fos esportista d'esperit i que practiqués nombrosos esports. Ell mateix reconeix que tenia una força extraordinària, a la qual unia una capacitat de relaxació de les diferents parts del cos que li proporcionava un equilibri muscular i nerviós perfecte. Aquest equilibri li va permetre, sens dubte, tocar el violoncel fins l'últim moment de la seva llarga vida.

Els primers records de Casals tenen per marc l'ermita de Sant Salvador, a pocs quilòmetres del Vendrell, el seu poble natal, edificada vora la costa. Allí en Pau de la Centa, l'ermità, l'ensenyà a nedar. "Era molt petit quan va aprendre a nadar?", li pregunta Josep M.ª Corredor — "I tan petit! Miri, que ni me'n recordo". Era un bon nedador, en opinió del seu germà Enric, que abans de la Guerra Civil feia cada mati "tot nedant tres o quatre quilòmetres, entre l'anada i la tornada". Prop del mar deia "m'hi trobo com peix a l'aigua".

“Un altre esport que he practicat ha estat l'equitació.’ A Sant Salvador cada dia, a l'hora de la posta, feia ensellar “Florian”, el seu cavall negre, i donava un tomb per la platja o pel camp.

Casals era un enamorat de la muntanya, i aprofitava qualsevol ocasió per anar-hi. Una ascensió al Mount Tamalpais, amb un grup de nois i noies, durant la primera “tournee” a Nord-amèrica, va acabar de manera accidentada. En davallar pel cingle, posà el peu sobre una pedra que bellugava; en ser més avall, la pedra va rodolar, i encara que amb ràpid gest pogué evitar que aquesta li toqués el cap, passà pel damunt

d'una mà, la qual cosa li produí una lesió important, que durant mesos féu perillar la seva activitat com a instrumentista. A Zermatt, on professava uns cursos sobre la interpretació de Bach, es va fer amic dels guies alpins. El “mestre” admirava “la naturalitat amb què es jugaven la vida per salvar la dels altres”. Els guies el nomenaren Primer Guia honorari de Zermatt i regalaron un piolet i unes cordes, en ofrena simbòlica, “al qui ha escalat els cims més alts de l'art”.

No sabem si Casals sabia anar amb bicicleta, encara que la seva primera joguina fou un velocípede, construït per l'avi Matines (personatge pintoresc del Vendrell,

Fig. 2.- Grup de participants al concurs de l'Espluga del Francofí. Pau Casals amb capell junt la xarxa (revista “Stadium”, 14 d'agost de

inventor, escultor i pirotècnic, capaç de llançar-se al carrer des del terrat de casa seva amb unes ales que ell mateix s'havia fabricat). Pau estrenà aquest artefacte de rodes de fusta i llantes de ferro, entestant-se a baixar el carreró que feia més pendent del poble: "el meu vehicle topà amb un roc, i vaig fer una senyora caiguda. Em vaig aixecar amb una ferida al cap... Però vaig pujar de nou al velocípede, vaig recomençar la prova-tura, i aquesta vegada l'èxit fou complet". L'afany de córrer món i la tossuderia a aconseguir més allò difícil, els conservaria tota la vida.

Pau Casals va aprendre a jugar al billar al Cafè del

Centre del Vendrell, cap als set anys, i sempre més continuà practicant-lo. Anecdòticament, fou el primer professor d'en Isidre Ribas, fill del cafeter, que esdevindria anys després campió mundial. Aquest recordava en tot moment aquest mestratge.

Però l'esport preferit de Pau Casals fou el tennis. No sabem quan i com comença a jugar, però els ambients que des de petit freqüentava —corts reials, finques aristocràtiques, etc.— facilitaven l'aprenentatge. Tenim notícia que en Josep Elias i Juncosa, "Corredisses", home introduït en els cercles musicals i esportius, fou un dels seus mestres, potser el primer.

Fig. 3.- Pau Casals
 sacant
 (Casa-Museu
 de Sant Salvador).

El trobem a la tardor del 1909 arribant a Ringehurst Lodge, residència de Speyer, fundador de la Classical Concert Society de Londres, amb una raqueta de tenis sota el braç, tot dient: "ara sis sets i després els sextuor de Brahms". A l'estiu del 1915, "La Veu de Catalunya" anuncia que Pau Casals, que reposa de la seva darrera "tourné" per Nord-amèrica al seu xalet de Sant Salvador, on practica diferents esports, s'ha inscrit al Concurs de Tenis de l'Espluga del Francolí, torneig que gaudia aleshores de gran prestigi. L'actuació de Casals fou extraordinària, perquè jugà les semifinals del concurs individual i de parelles mixtes, i la final del concurs individual, amb avantatges. Una medalla d'argent donada per l'Associació de Lawn-Tennis de Catalunya, premia aquesta última actuació.

Casals lluia un impecable vestit de tenis, en el qual, a vegades, seguint la moda dels sportmen de l'època,

destacava una vistosa corbata. Un capell blanc li protegia en tot moment el cap, perquè mai no va poder suportar l'acció del sol. Segons les cròniques, jugava habitualment amb velocitat i potència, especialment en els serveis, i la seva serenitat li permetia recollir pilotes que uns altres de segur perdrien.

L'afecció al tenis el porta a construir una pista reglamentària al costat del xalet que des del 1912 tenia a la platja de Sant Salvador. La pista, orientada cap al mar i pavimentada amb argila de la riera del Vendrell, era una de les millors que existien al país. Inaugurada al setembre del 1915 amb una festa en què a les partides de tenis, s'hi afegiren un banquet i un concert improvisat de violoncel (vegeu la reproducció faccímil de la ressenya de la inauguració al final de l'article). El seu pols li permetia agafar l'arquet després de jugar tres o quatre hores al tenis, quan fins i tot als tenistes els

Fig. 4.- Pau Casals
sacant o fent una
volea (Casa-
Museu de Sant
Salvador).

tremolaven les mans per la violència del joc i el pes de la raqueta. Pau jugava gairebé totes les tardes, i no era sorprenent veure'l jugar amb els Flaquer, Joanico i germanes Subirana, campions d'aquella època, que es traslladaven a Sant Salvador atrets per la bondat de la pista i per la personalitat del propietari.

La pista, que desaparegué al final de la Guerra Civil, estava oberta a tothom, especialment a la quitxalla del poble. Quan el "mestre" volia assajar i li molestava la gatzara dels petits jugadors, sortia i els regalava dues pessetes per comprar-se caramels, amb la condició d'anar-los a buscar a Comarruga i no al mateix Sant Salvador; Comarruga és un poblet que resta més lluny, i, per tant, la tranquil·litat tindria més durada.

En conversa amb Josep M.ª Corredor, recorda els jugadors d'aquells temps, "especialment Panchita Subirana, la tennismen més notable que he vist".

Explica que ha conegut tres generacions de campions de tennis i la seva preferència pels asos del temps de Cochet i de Tilden. Restà decebut, quan anys després, mentre mirava un partit amb els seus amics Russell Kingam —que havia estat president de la Federació Internacional de Tennis— i Jean Borotra, aquests li digueren que els campions actuals eren superiors als seus ídols.

Era freqüent de veure Pau Casals com a espectador dels grans concursos internacionals. Dues anècdotes a Roland-Garros il·lustren aquesta presència, sempre sota la influència de la música, la seva única i permanent passió. Durant un partit de Tilden, explica Joan Alavedra, "Casals està abstret, preocupat. De cop, exclama: Ja l'he trobada! —Què?— Una digitació que cercava... A partir d'aquell moment, seguí el partit amb interès apassionat. Anys després, mentre presen-

Fig. 5.- Pau Casals
 jugant de
 "drive" (Casa-
 Museu de Sant
 Salvador).

ciava la final del torneig de 1938, animava des de la tribuna al seu amic, el nord-americà Donald Budge, promentent-li un concert especial si guanyava. Aquella nit complí la promesa.

Casals era un caminador incansable. "Jo necessito fer una llarga caminada cada matí"... i no era pas rar veure'l a Sant Salvador, caminant per la platja set o vuit quilòmetres, o pels entorns de Prada, estiu i hivern, fins que el fred, que resistia malament, el recloïa a casa. Aquesta reclusió forçada, fou motiu important per traslladar-se a Puerto Rico, on "després de llevar-me, amb un paraigua, perquè el sol no hem toqui el cap, me'n vaig a passejar una llarga estona per la platja". Aleshores tenia més de vuitanta anys. A més de caminar, a Prada jugava a la "petanque" (esport tradicional del "Midi" i dels "Pyrénées Orientales"). En una ocasió el poble li retia un homenatge, senzill i cordial: Ofici solemne al matí, i competició de "petanque" a la tarda. Sorteats els equips, a Pau li tocà jugar amb el senyor rector i l'alcalde. Guanyaren, segons que diuen, perquè el pols i la precisió del "mestre" no fallaven mai.

La nit del 18 de juliol del 1936, Casals dirigia a Barcelona el darrer assaig de la IX Simfonia de Beethoven, amb la seva orquestra i l'Orfeó Gracienc. El concert s'havia de celebrar l'endemà, diumenge, al teatre Grec de Montjuïc amb motiu de l'Olimpiada

Popular. Un emissari de la Generalitat l'informà d'un possible alçament militar, de la necessitat d'evacuar ràpidament la sala i de la suspensió del concert de l'endemà. Tots d'acord, director, músics i cantants executen la Simfonia completa abans de separar-se. Mai no es tornaren a reunir. Sempre més el record d'aquella nit tràgica va esdevenir obsessionant per a Pau Casals. Quan el 1958 rep la invitació de les Nacions Unides per pronunciar un parlament a favor de la pau i participar en commemoració del X aniversari de la Declaració Mundial dels Drets de l'Home, en una allocució tramesa a més de cinquanta països, diu: "...L'Oda a l'Alegria de la IX Simfonia ha esdevingut un símbol d'amor. Proposo, doncs, que totes les ciutats que tenen una orquestra i un chor executin aquest himne el mateix dia, a la mateixa hora, i que la ràdio i la televisió el difonguin fins als més petits llogarets, en els cinc continents. Voldriem que aquest himne fos executat com una pregària per a la pau que tots desitgem i esperem". Seria bonic que amb motiu d'un important esdeveniment esportiu mundial a celebrar a Catalunya, potser uns Jocs Olímpics, la proposta de Pau Casals pogués ser realitat. Fóra el millor homenatge a l'esportista que fou, segons paraules d'U Thant, secretari general de les Nacions Unides, "un dels gegants de la música d'aquest segle i el campió de la Pau i dels Drets de l'Home".

ART. 17. El hecho de inscribirse en la carrera implica para los corredores la aceptación de todo cuanto dispone el presente Reglamento. Sólo serán válidas, pues, las disposiciones que en el mismo se establecen o las que pudiera adoptar el Juez árbitro o su suplente.

ART. 18. Los organizadores se reservan, si lo consideran necesario, el poder modificar el presente Reglamento, pero toda modificación se hará constar en la hoja del control de salida, para conocimiento de los corredores, los cuales con su firma demostrarán haberse enterado de las mismas.

Penalidades

ARTÍCULO PRIMERO. Las faltas a los artículos 6.º (párrafo I), 10 (párrafo II), 11 (párrafo II) y 15 (párrafo II), serán penalizadas con la expulsión de la carrera, la cual lleva aparejada la pérdida de todos los premios ganados.

ART. 2.º Las faltas a los artículos 5.º y 15 (párrafo III), serán penalizadas con el último lugar de la clasificación.

ART. 3.º Las faltas a los artículos 10 (párrafo I), 11 (párrafo I) y 15 (párrafo I), serán penalizadas con cinco pesetas de multa.

ART. 4.º Las faltas al artículo 6.º (párrafos II y III), serán penalizadas con veinticinco pesetas de multa.

ART. 5.º Las infracciones al Reglamento de carreras de la Unión Velocipédica Española serán castigadas con las penalidades que en el mismo se establecen.

LAWN-TENNIS

Inauguración de una pista

ATENTAMENTE invitados por el famoso concertista y notable jugador de tennis don Pablo Casals, nos trasladamos varios aficionados a este deporte al precioso chalet que aquél posee en la playa de San Salvador y en el que acaba de hacerse construir una pista.

Al salir de Barcelona, la inseguridad del tiempo nos hizo concebir serios temores de que no se pudiera realizar la fiesta de inauguración. Afortunadamente, a medida que nos acercábamos al término del viaje, estos temores se iban desvaneciendo, y aclarado el tiempo disfrutamos de un día espléndido, como espléndida también resultó la fiesta.

Con esa distinción nativa, patrimonio de muy pocas personas, la señora madre de Casals nos colmó de atenciones, cuidando hasta los menores detalles para que nada nos faltara, y como su hijo puso todo su empeño en imitarla, quedamos confundidos y maravillados al propio tiempo, de una hospitalidad practicada con finura y gusto exquisito.

La pista nada tiene que envidiar a las mejores de nuestros clubs de esta capital.

Construida de mano maestra y sin omitir gasto ni detalle, puede servir de modelo a muchas, no sólo particulares, sino de balnearios y hasta de clubs de verdadera importancia. Está perfectamente orientada y desde la misma se domina a corta distancia el mar, que constituye un fondo único por su majestad y grandeza.

Jugados algunos partidos de ensayo que nos permitieron comprobar las excelencias de la pista, pasamos al comedor, con mucho acierto situado en el piso superior de la casa, pues desde sus balcones se domina un panorama soberbio.

Aun no terminado el banquete conque se nos obsequió, y durante el cual la amenísima conversación de Casals nos entretuvo agradablemente, se presentó la notabilísima jugadora Panchita Subirana, acompañada de su señora madre, que también habían sido invitadas.

Gran concurrencia ocupaba los alrededores de la pista cuando entramos en ella a jugar algunos partidos. Se hicieron varias combinaciones de parejas entre los señores Leask, doctor Yale, Casals, la señorita Subirana, Steinberg y el que esto escribe. No hubo vencedores ni vencidos, pero es preciso notar que en un partido individual el señor Casals ganó magistralmente al señor Steinberg, Campeón de La Espluga de Francolí. Panchita Subirana causó la admiración con su fuerte y elegante juego, del distinguido público que presenciaba los partidos.

No cansado aún el señor Casals de obsequiarnos, quiso llegar al colmo, y, al efecto, improvisó un concierto, y con la discretísima cooperación de la señora Viuda de Subirana, nos deleitó durante largo rato con su incomparable ejecución en el violoncello, poniendo un ideal remate a una jornada llena de encantos.

Creo interpretar fielmente los sentimientos de todos mis compañeros de excursión, al rendir público homenaje de gratitud al señor Casals y a su señora madre por las innumerables atenciones que nos prodigaron y que no olvidaremos nunca, y hacemos votos fervientes para que en la excursión que dentro de pocos días va a emprender el eminente músico a los Estados Unidos, todo le sea favorable y pueda volver el año próximo a reanudar los partidos de tennis, recordando los buenos ratos pasados juntos.

JOSÉ ORTIZ

Bibliografia

1. Col·lecció de "La Veu de Catalunya", any 1915.
2. Col·lecció de la revista "Stadium", any 1915.
3. Vives de Fabregas, E. "Pau Casals". Rafael Dalmau, Editor. Barcelona, 1966.
4. Corredor, J.M.^a "Converses amb Pau Casals". Biblioteca Selecta. Editorial Selecta. Barcelona, 1974.
5. Alavedra, J. "Pau Casals". Editorial Aedos. Barcelona, 1975.
6. Catàleg de la Casa-Museu Pau Casals. Sant Salvador - El Vendrell, 1976.
7. Prim, J.M.^a "Els 14 Catalans d'Or". Edicions de Nou Art. Thor. Barcelona, 1983.
8. Balius i Juli, R. Josep Elias i Juncosa "Corredisses". Apunts d'Educació Física i Medicina Esportiva, 19, 209-216, 1982.

Nota: Hem d'agrair l'aportació documental del Sr. Raimon Elias i Campins.

Dolo-Tanderil el analgésico antiinflamatorio para la Medicina Deportiva

Composición: Por cápsula: oxifenbutazona, 75 mg; paracetamol, 300 mg. Por supositorios adultos: oxifenbutazona, 250 mg; paracetamol, 500 mg. Por supositorio niños: oxifenbutazona, 100 mg; paracetamol, 200 mg. **Indicaciones:** Dolor e inflamación traumático, quirúrgico, reumático, dentario. Coadyuvante en inflamaciones debidas a infecciones bacterianas o víricas. **Posología:** Adultos: Por día; 4-6 cápsulas ó 2-3 supositorios. Niños (mayores de 1 año): 1-3 supositorios niños al día, según edad. Las dosis de sostén son aproximadamente la mitad. **Contraindicaciones:** Absolutas: Úlcera gastroduodenal, diátesis hemorrágicas, leucopenia, hipersensibilidad. Relativas: Afecciones cardíacas, hepáticas y renales, graves. Alergia medicamentosa. **Incompatibilidades:** No presenta. **Precauciones:** En la administración simultánea de anti-coagulantes y anti-diabéticos orales, ajustar la dosis ya que DOLO-TANDERIL puede prolongar y acentuar su acción. En tratamientos prolongados, control del cuadro hemático. **Efectos secundarios:** En caso de reacción cutánea alérgica y de leucopenia y/o trombocitopenia, suspender la medicación. Dosificación cautelosa en casos de predisposición a enfermedades alérgicas y en la edad avanzada. **Intoxicación:** No se conocen casos. De producirse: provocar vómitos, lavado gástrico, diuresis forzada. **Presentación y P.V.P.:** 30 cápsulas. 217'— ptas. 10 supositorios adultos. 173'— ptas. 10 supositorios niños. 147'— ptas.